

הַלְכוֹת שַׁבַּת סִימָן שֵׁשֶׁם שֵׁשֶׁה

רנד **בְּאֵר הַגּוֹלָה**

ב. חֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם
ג. קֶרֶב יְהוּדָא
ד. בְּמִשְׁכַּח פִּיָּה

א' מ'סנה ערובין כ"א
ובגמרא בפירוש
המשנה וקרבן
(שקיעו בן) גמליאל.
הרא"ש בשם ר"מ
והרמב"ם בסוף
פרק ב'

(6) בְּרִשְׁתָּהּ, אִם הָיָא (ד) רְגִיל לְבוֹא אוֹסֵר מִנֶּה, וְאִם אֵינִי רְגִיל *אֵינִי אוֹסֵר (ה) עַד לְאַחֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם: ב' בְּאֶנְשֵׁי חֵיל הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּכְנְסוּ בְּבֵתֵי הַיְּהוּדִים, (ג) (ו) בֵּין בְּחֻזְקָה בֵּין בְּרַעְיוֹן, יֵאָמַר שֶׁלְּבַע־בָּתִּים בְּאוֹתָן מְקוֹמוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ הָאֲנָשִׁים־יְהוּדִים (ז) *בָּלִים שְׂאֵסוֹר לְטַלְטֵלָם בְּשַׁבָּת, (ח) *אֵינָם אוֹסְרִים (ט) עֲלֵיהֶם:

שִׁפְהָ דִּין צְדוּקָי וְכוּתִי [וּמוֹמֵר] בְּעָרוֹב, וְבוֹ ד' סְעִיפִים:

א (b) א צדוקי הרי הוא כישראל ומבטל רשות, אבל ערוב

באר היטב

אוסרים, צון מימן שש כציה יח, מגן אדריהם:
(6) צדקי. ואף על פי שמחלל שש במלי דרבנן, מכל מקום אנוסים
הם, ומהג אבותיהם בידיהם:

(ב) ברשות. נראה לי דאיתא-הדין שיש לו חוב על היתר מקרי ברשות מ"א, ע"ש: (ג) בין בחזקה. וע"כ אינן אוקרים פחות משלשים יום אם אין רגילין לבוא, ואם יש למשואל רשות להביא כלים בחדש אין

מִלְשָׁנָה בְּרוּרָה

רַעֲפָה־שֵׁשׁ לוֹ חוֹב עַל הַפִּית וְנִכְנַס שָׁלֹא בִּרְשׁוֹת בְּעַד חוֹבוֹ, מִקְרִי (ג) בִּרְשׁוֹת וְאוֹסֵר. (ד) וְלֹשׁ מִקְלִין בָּהֶן: (ה) רְגִיל לְבֹא. הֵינּוּ שְׁנֵי לְבֹא מִיֵּד לְהִתְאַסֵּךְ שָׁם, וְעַל־יִדְיָה חֲשׁוֹב כְּקוֹצֵעַ וְצָרִיד לִשְׂכַר מִמֶּנּוּ הִרְשׁוֹת: (ו) עַד לְאַחֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם. בְּעַד זֶמֶן זֶה חֲשׁוֹב כְּאוֹרֵחַ וְאֵינוֹ אוֹסֵר², וְכֵמוֹ לְעֵיל כִּסּוֹף סִימָן שֶׁעַ. וְעַן שָׁם מִה שֶׁנִּתְבָּרַח בְּבֹאֵר הַלֵּכָה: **ב (ו) בֵּין בְּתוּזָה.** הִקְשׁוּ הַסִּפְרָשִׁים, דָּהֵא בִּסְעִיָּה א מִבְּאֵר דְּשֹׁלֵא בִּרְשׁוֹת אֵינוֹ אוֹסֵר כִּלְלֵי וְתִרְצִי, דְּמִקְרִי (ס) שְׁמֵתֶאכְסִינִים עַל־פִּי דִּיקָא דְּמִלְכּוּתָא³, כִּמּוֹ שְׁתֵּהֵא בִּשְׁאֲשִׁי חֲזִילִים בָּאִים לְעִיר, הַפְּקִידִים קוֹבְעִים מִקּוּמוֹת בְּעַד הַחִיל בְּכַתִּי הַעִיר, וּבָהֶן אֲפִלוּ לֹא נִתְרַצָּה הַבַּעַל־הַבֵּית, נִמִּי אוֹסֵר. (י) דְּהַפְּקִידִי יֵשׁ לוֹ רְשׁוֹת עַל זֶה מִן הַמִּלְכּוֹת וְנִכְנַס בִּרְשׁוֹת דְּמִי. וְנָאִם מִשְׁנֵה הַפְּקִיד מִחֻק שְׁנֵתָן הַמֶּלֶךְ וְהוּא עוֹשֶׂה כְּתוּזָה, הָרִי הוּא כִּשְׂאֵר עֲבָרִים וְאֵינוֹ אוֹסֵר⁴. וּבִסְפָּר מִשְׁכְּנוֹת־יִצְחָק סִימָן קִיב חוֹלֵק לְגִמְרִי עַל פֶּסֶק הַמַּחֲבֵר, וְדַעְתּוֹ, דְּלִגְמִי אִנְשֵׁי־חֵיל: חֲמִיד בִּרְשׁוֹת בְּעָלִים קִימָא וְשִׁמְן עָלָיו. וּבִכֵּל חֲנִי אֵינוֹ אוֹסֵר⁵: (ז) בָּלִים שְׁאָסוֹר לְטַלְטֵלֵם. עַן בְּאִיר הַלֵּכָה: (ח) אֵינִים אוֹסֵרִים⁶. וְכוּ'. דְּהוּ תָרִי לֵה הָאִי עֲפִיִים אֲעָלוּ רַק כְּאוֹרֵחַ לִפִּי שִׁעָה, וְכִדְלִילִל סִימָן שֶׁעַ סְעִיָּה ב: (ט) עֲלִיהֶם. אֲבָל אִם אֵין לוֹ תְּפִיסִידָא אוֹסֵר אִם שָׁהָה יוֹתֵר מִשְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם אֵינוֹ רְגִיל, וְכוּ':

א (א) צדקדי. על שם צדוק וביתוס, (ב) והם הנוטים לאפיקורסות ואינם מאמינים בתורה שעל-פיה, אף-על-פי-כן לענין זה הוא כפישראל

בְּאוֹר הַלֵּכָה

* אינו אוסר עד לאחר שלשים. וכמו גבי אֶסְכָּנֵי יִשְׂרָאֵל, לַעֲלֵי בִסְמֵן סִימֵן שׁע, ויִמְרֵי תֵּקָא גִסְמֵן כְּמֹה תֵּקָם, שְׁשָׁאֵל אִי שְׁשִׁבֵּר מִמֶּנּוּ הַמִּקּוֹם לְהַתְּאָכֵס, דָּאס נִתְאַחַד אֲעִילוּ שְׁעִלְמָא מִכָּל־שְׁאֵלָה אִי שְׁכִירוּת, בְּרֹדֵאי אִינוּ אוֹסֵר לַעֲלֹמֹה מִקְּיֹבֹל לְסִלְקֵיהּ בְּכָל עַם תִּכְבֵּל שְׁעִיה, וְכִמֹּה דִּקְחִיבֹה לַעֲלֵי בִסְמֵן סִימֵן שׁע שְׁפִצְרֵהֲצִיין, וְהִקְשָׁה הַתְּחִירוּתִים, דָּהָא לַעֲלֵי בִרְיִישׁ סִימֵן שׁעֵב, מִבְּאֵר מִבְּהִירָה לִישְׁפִּיר דְּלֹאשְׁפִיר אִי הַשְׁאֵיל בְּתֵי לַעֲפִימִים אִינוּ אוֹסֵר עֲלֵיהּ, לְדֵאל הַשְׁאֵיל לִי אֲדַעְתָּא דְּלֹאשְׁפִיר, חֲרֵי דִמְקַלְטִין בְּתֵי עֲפִימִים וְאֲמִירֵנוּ לְדֵאל הַשְׁאֵיל לִי וְכִי אִי שְׁכִיבֵה בַּשְׁאֵלָה אִי בְּשְׁכִירוּת מְבֹרָה, וְכִלְשִׁכֵּן תֵּקָא גִבִּי אֶסְכָּנֵאות בְּשִׁלְטָא; וְחֲרֵי בִּלְ סִדְרִימִשָׁה, הַמְּחִיר תֵּקָא שְׁאֵין בְּשִׁלְהִיבִית בְּבִיתוֹ, דְּלֹא שִׁבֵּר לְחֵרֵי שְׁאֵל הַשְׁאֵיל לִי אֲדַעְתָּא דְּלֹאשְׁפִיר וְנִתְחִירוֹן תֵּהֵן נִסְתֵּר מִתְּשׁוּבֹת תִּתְּבִיבִין הַתְּחִיבֹת לְהַרְשִׁיבֵי אִימֵן וְכִי, עֵין שֵׁם בְּרֹאשׁ הַתְּחִיבֹתֵיהֶם, וְהַגִּירֵי חֲרֵין, דְּלֹא מְקַלְטִין בְּתֵי עֲפִימִים אֲלֵי בְּשִׁנְתֵּיהּ הַשְׁאֵלָה אִי הַשְׁכִּירוּת לִזְמַן מְרָבָה, דִּיאִין סִכְרָא שְׁשָׁאֵר לְחֵרֵי זְמַן וְכִי בְּחֻצוֹ בְּשִׁבְלֵי הַעֲבִימִים, מֵה שְׁאֵין כִּי תֵּקָא דִּיאִינוּ אֲלֵי אֶסְכָּנֵאי הַגִּירֵי יִמְסֵם אִי קִטֵּט יִזְמֵר, בְּוֹה אִי מְקַלְטִין כִּלְבָּל בְּתֵי עֲפִימִים טָפִי מִמְּבֹאֲרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, אֲבָל דִּיצַת הַגִּירֵי אִימֵן שֵׁבֵב דְּלֹא מְקַלְטִין כִּלְבָּל מְבֹרָר טָפִי מִמְּבֹאֲרֵיהֶם, וְהָא מְקַלְטִין בְּסִימֵן שֵׁבֵב, לֹא מִשׁוֹם דְּשׁוֹכֵר עֲבִימִים הוּא, דִּאֲפִילוּ אִם תֵּהֵן שׁוֹכֵר יִשְׂרָאֵל נִמֵּי לֹא תֵּהֵן אוֹסֵר, דְּמִיָּרֵי תֵּקָם בְּשִׁנְתֵּיהּ לִי שְׁוֹת לְשִׁפְשִׁיר אִי לְמִשְׁאֵיל לְסִלְקוּהָ בְּכָל עַתָּה שְׁרִיצָה, וְיִבְאָן בְּתֵי עֵין שֵׁם בְּתֵי שׁוֹכֵר עֲלֵיו לַעֲלֹמֹה אִינוּ יִכּוֹל לֵאסֵר, וְכִמֹּה שְׁתִּכְבְּתוֹה לַעֲלֵי הַבִּיבּוֹל לְסִלְקוּ אִינוּ יִכּוֹל לֵאסֵר שְׁעִלֵי לַעֲלֹמֹה תֵּהֵן לִי בְּאֲרֵת עֲבִלְמָא לִי שְׁעִיה, וְכִמֹּה שְׁתִּכְבְּתוֹ פִּתּוּסִי מְחִירִים הַטֵּעִים לַעֲלֹן כִּלְמַד אִי סוֹכֵר בְּסִימֵן שֵׁע שְׁעִיָּה אִי דִיאִינוּ עֲפִימִים עֲלִיו וְנִשְׁבֵּי הַתְּחִירוּתִים דְּהַגִּירֵי וְהַגִּירֵי אִימֵן הַשְׁאֵלָה רַבָּה, עֵין שֵׁם, אֲכֵן דְּבִרֵי הַגִּירֵי אִם כִּי אִינוּ אֲלֵי לְחֵרֵי דְּבִרֵי הַשְׁלִטִּין חֲרִיף דֵּאל יִסְתֵּר אַתְּמֵדִי, אֲבָל דְּבִרֵי הַנִּשְׁכִּיֵּא גִּיפֵא עֵינִן אִינוּ מְחִיר בְּוֹה, דָּהָא הוּא נִתֵּן עוֹד טַעַם עֲבִיבֹתֵיהֶם לְחֵשׁ, מִשׁוֹם דְּחֲרֵי דְּבִרֵי שְׁאֵינוּ עֲפִימִים שְׁשִׁיבֵירָל יִשְׁפִּיר וְלֹאשְׁאֵיל בִּיתוֹ לַעֲפִימִים וְלֹא גִירֵי בְּכִמִּים עֵין שֵׁם, עוֹד אֲשִׁרֵר לְחֵרֵי, לַעֲפִימִי מֵה שְׁכִיבֵת בַּשְׁאֵלָה בְּוֹה מְבֹרָוֹה דְּהַרְשׁוֹן, עֵין בְּוֹה לְוִיבֵעֵן שְׁכִיבֵת בְּבִיתֵיהֶם לַעֲלֹן כִּלְמַד אִי סוֹכֵר, דְּהַמְכִיר דִּירְהוֹה וְדֵאל תֵּקָא אֶסְכָּנֵאי עֲפִימִים, מִשׁוֹם דְּבָאֵן לִי שִׁבֵּר גִּלִּי הָאִי הַטֵּעִים הַשְׁנִי, דָּהָא בְּרֹדֵאי הַשְׁאֵיל לִי אֲדַעְתָּא דְּלֹאשְׁפִיר לֹא מְקַלְטִין, וְכִי מִמִּילֵא מְחִיר דְּבִרֵי הַנִּשְׁכִּיֵּא כִי שֵׁבֵב מְחִיר אֲפִילוּ בִּלְא כִיבּוֹל לְסִלְקֵיהּ, וְכִמֹּה מִקּוֹם לִירֵיֵא חֲרִיף עֵינִן אִם שֵׁם יִמֵּן, וְכִמֹּה שְׁתִּכְבְּתוֹ בְּסִימֵן שֵׁבֵב שְׁעִיָּה אִי שְׁפִצְרֵהֲצִיין בְּשֵׁם סִכְרֵי בִיתֵיהֶם אִירֵי, אֲבָל שִׁעִל לַעֲלֵי לִי שְׁוֹת לְהִנִּיחַ שׁוֹם בְּתֵי גִסְמֵן סִימֵן שׁע, וְכִתְבֵּת אֲלֵיהּ רַבָּה דְּהַתֵּקָם לְשִׁנְתֵּיהּ לַעֲפִימִים בְּאֲרֵת מִשְׁעֵי, וְכִי שְׁעִיָּה שֵׁם פִּלִּים שְׁפִצְרֵהֲצִיין לְטַטְלֵי, חֲרֵי, אִי סִמְטֵן־אֲבִרְתֵּם מִשְׁעֵי הַרְשִׁיבֵי דֵּאל לְסִקֵּל בְּוֹה, מִשְׁעֵי שְׁכִיבֵת אִימֵן לְהַתְּאָכֵס אֲבִרְתֵּם לְסִלְקֵי עַל שְׁלִיחֵן־חֲרִיף וְלֹא לְכַתֵּב סֵסֵם; וְעֲלִיבִין נִגְאֵה לִפִּי חֲתֵלֵה רִאֲתֵה מִתְּנִשְׁכִּיֵּא חֲתֵלֵה מִתְּנִלְקֵי שְׁוֹה לְשִׁפְשִׁיר עוֹבְדֵי־גִילִיִּים דְּמִיָּרֵי שְׁאֵל דֵּאל לְהִנִּיחַ כִּלִּים בְּחִירִים [אִי כִלִּים שְׁפִצְרֵהֲצִיין לְטַ

שער הציון

(ג) הֵנוּ, דָּאס נַכְסֵנִי לְדוֹר בְּקִימֵינֵנוּ בְּעֵד חֹבֹב אוֹסֵר מֵעַד, דָּאִין עֲלֵיו שֶׁם אֶכְסָאֵי, וְאִם לֹהֲתַאכְסֵן בְּעֵד חֹבֹב, מִזֵּי בִנְיָן שְׁלֵשִׁים: (ד) הִרְשָׁלוֹם וְהִרְשָׁלוֹם, עֵץ שֶׁם שְׁמֵהּ: (ה) חִיִּיִּים, וְהִמְקוֹל מִהַמְגִּינֵי אֲבָרֵהֶם, וְהָאֵף וְהַשְׁגִּינֵי אֲבָרֵהֶם מִבְּבֵי דְמִרְשָׁבִיא לֹא מִשְׁמַע הֵכִי, כִּבְר כִּתְבֵּי בִּאֲלֵהֶּ רַבָּה דְּאִינֵי הַבֵּרֶת, דְּהִרְשָׁבִיא מִזֵּי שְׁנִכְסֵי בְּכִתִּי הִיחֻדִּים שְׁלֵא פִרְשׁוֹת הַפְּקִידִים: (ו) אִם לֹא שִׁשׁוּר הָעִיר שְׁקֵנוּ מִכְּנֵי הַרְשׁוֹת יֵשׁ לֹו רִשׁוֹת לְהוֹצִיא הַשְּׁוֹרִים מִן בִּיתוֹ, דָּא אֵינִי אוֹסְרִים לְכָלִי עֲלֵמָא [פְּתוּחֵי חֲשׁוֹבָה]: (ז) רִשְׁוִי:



הלכות שבת סימן שפה שמו

באר הגולה 508

(ב) אינו מועיל פיון שאינו מודה בערוב: ב ימותי הרי הוא כשאר עפ"ם ואין לו תקנה אלא בשבירות: ג גישראל (ג) מומר לעבודת אלילים (ד) * או לחלל שבתות בפרהסיא, * אפלו אינו מחללו אלא באסור דרבנן. (ה) הרי הוא כעפ"ם. ואם אינו מחלל (ו) אלא בענינה, אפלו מחללו באסור דאורייתא, הרי הוא כשארל ומבטל רשות: ד גישראל (א) שהמיר (ה) ויהי לו בתים בשבתות ישראל (ז) שערבו לכל השנה, אם אין לו פתח אחר קלל, הוא אוסר (ח) בכל שבת שחל לאחר שהמיר, (ט) אבל אם יש לו פתח אחר לשכונת האינייהודי, אפלו הוא (י) פתח קטן שלא היה נגיל בו מתחלה, (יא) דוחין אותו אצל פתח הפותח לשכונת האינייהודי:

ב פשוט ברש"י
ד ג ברייתא דרשב"א
ט"ז ד תוספות
הורא"ש והמחזיק
שם, וכן דעת רש"י
ח הורא"ש בתשובה

א פתחי תוספות
ב פתח א' ופתי
בביתא שפ"ד
וכחש רש"י שם
ב משנה דרשב"א
בביתא פ"א

שפ"ו דיני שתוף בערוב, וכו' ט' סעיפים:

א אסור תכמים לטלטל (א) מן התצרות למבוי, (ב) והתירוהו על-ידי שתוף, (ג) בשבובין פת או דבר אחר ממיני מאכל * מקל חצר וחצר ונותנים אותו באחד מן התצרות, ואנו רואים כאלו פתות כל

באר היטב

(3) מומר. ואם חלל שבת בחד זמנא לא טקרי מומר, עין גי' ד סימן יא: (ג) שהמיר. פתח פגותינדיים כלל ג סימן כב, דאם שפר מן המורה,

משנה ברורה

שמועיל כשמבטל רשות. ואף-על-פי שבודאי מחלל שבת בפרהסיא על-כל-פנים באסור דרבנן, ואימא בקיע"ג דאף בזה הרי הוא כעפ"ם? צדוקי שאני, שמתקן כף מימי אבותיו ומנהג אבותיו בידו, כן כתב בית-יוסף. (3) ודעת כמה פוסקים, דאף צדוקי כשמחלל שבת בפרהסיא דינו כעפ"ם. ונפקא-מנה בכל זה (ג) לענין קראים שבתמנו, שבודאי מחללים שבת בפרהסיא על-כל-פנים במלי דרבנן, אין יכולים לבטל רשות עד שיפטר מהם: (ב) אינו מועיל וכו'. רוצה לומר, אף אם נתן חלק בערוב, אינו מועיל ואסור עליהן עד שיבטל רשותו להן. ולא דוקא מבת הצדוקים ובהאי פוגא שאינם מודים בחדה שבעל-פה, (ד) הוא מחלל שבתות לעבודת גלולים. אפלו (ה) בענינה: (ד) או לחלל שבתות בפרהסיא. רצון זה חמור כמו עובר עכו"ם, שנעשה בזה מומר לכל התורה. (ו) ודוקא בשרגיל בעין זה, אבל אם חלל שבת בחד זמנא בפרהסיא, לא מקרי מומר. (ז) ויש אומרים דאפלו בחד זמנא מקרי מומר. ופרהסיא מקרי, כשמחלל בפני עשרה מישראל (מ) או שער שיהפךם בנייהם, ודע, דכל זה כשהוא עובר לתאבון, (ט) אבל להקעים, אפלו בשאר עברות ואפלו שלא בפרהסיא, דינו כעפ"ם: (ה) הרי הוא כעפ"ם. רוצה לומר, לענין זה) שאינו מועיל עוב בטול רשות) אלא דוקא שבידו. ודענין שאני דברים, יש מן האחרונים שסוברין שאינו חשבו כמומר על-ידי חלול שבת באסור דרבנן. ועין ביוה"דעה סימן ב בפתיחתו שבה"י, ובבית מאיר בסימן 128 ובספר גאון-עקב בסוגיא 13: (ו) אלא בענינה, ואם מתבייש לעשות זה בפני אדם גדול, אף שעושה דבר זה בפני כמה אנשים, (י) גם זה לענין זה) יחשב. (ז) שערבו לכל השנה, רוצה לומר, ולא אמרינן (י) דכיון שהמיר לאיזה שבתות שחלו קדם שהמיר הפך לכל השנה, דכל שבת ושבת מפני עצמה היא, וכיון שהמיר, בטל חלקו בערוב. ואסור עליהן לשבתות אחרות עד שיפטר מהם: (ח) בכל שבת שחל. ואם המיר ביום השבת גופא, מותר על אותו השבת, (י) דכיון שהמיר מקצת שבת המר לכל השבת: (ט) אבל אם יש לו פתח, ואם מתחלה (יג) לא היה לו ופתחו אחר שהמיר, עין לעיל סימן שפ"א: (י) פתח קטן. ועל-כל-פנים בעין (יד) שהיה בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, דבפחות מזה לא חשיב פתח, ויכול לעיל בסימן שעב: (יא) דוחין אותו וכו'. דכופין אותו (טו) על מנת סדמ"ז כדי שלא יאסר עליהן, ויכול לקמן בסימן שפ"ו סוף סעיף ט לגבי ישראל, וגם בדבדאי פיון שנתגבר ורגיל עם העכו"ם, ניקח לה בההוא פתחא טפי:

א (א) מן התצרות למבוי. מפני שהקבוי (א) חשיב רשות משתפת כנגד התצרות, שאינם מתירים רק לאנשי אותו הקצר, וקרוי אסור מרשות הרבים לרשות-הבית: (ב) והתירוהו על-ידי שתוף. שכלשם שערובי-תצרות מערב כל בתי התצר יחד, ויכול לעיל ריש סימן שטו, (3) כך שותפי-מבואות משתף כל תצרי המבוי יחד ונעשים קצצר אחד: (ג) שבובין פת או דבר אחר. ואף דלענין צירובי-תצרות פועין דוקא פת,

שער הציון

(3) תוספות ורא"ש, דכל ההפך הוא כשאינו מחלל בפרהסיא, וכן כתבו הרא"י והנבא בשלטיח-הגבורים והרשב"א, ובאמת בקרובים גופא מבאר דבריו בתנאי דהצדוקים שכולים לכעל רשות הוא כשאינם מחללים בפרהסיא, ולפלא על הבית-יוסף שכתב קלחו לדעת תוספות שכתב בו להפוך. ומסתברא עוד לומר, דאפלו אם ניקא בעלמא דלא נשנה אותם כעפ"ם משום דמנהג אבותם בידם ועין ביוה"דעה סימן קנט סעיף ג ובש"ך שם, מכל מקום לענינו לא שפ"ד זה, דכל עקר העצם הקרוי בעפ"ם כדי שלא ילמד ממעשה אסורין גם בעדוקי שפ"ד זה בין דעל-כל-פנים מתנהג כעפ"ם, ומאי צדיקא לן משום שמנהג אבותיו בידו. ולפלא על הט"ו ומגן-אברהם שלא הביאו כלל דעת שארי פוסקים שאו"רים בזה, ובאמת כן משמע דשאר רש"י בשעשקא דאף בעדוקי אם מחללים שבת בפרהסיא אינו יכול לבטל רשות, וכן משמע מאלה רבה דדעמו נוטה בזה כדעת המחמירים, וכן כתב בספר קרפון-תנאל, ועין שם שהביא דשם פוסקים דלענין קראים שבתמנו בודאי יש לתחמיר: (2) מן משמע בבית-יוסף, וכן איתא פלכ"ש: (ד) מן משמע דקמב"ם, וכן מסיק בספר גאון-עקב: (5) מן מבוי הפוסקים: (ו) מן אברהם בשם תוספות והנהגות ממוצי, וכן כתב הרשב"א, וכן כתב הט"ו ביוה"ד דעה סימן יא: (7) מן מוכח מלש"י, וכן מסיק בש"ך ביוה"דעה סימן ב: (8) מן פתח הר"י מנחם, וידיאיתא ביוה"ד דעה סימן ב: (9) ש"ס, ומקא באלה רבה ובשאר אחרונים: (10) רשב"א, ומקא בבית-יוסף: (11) דש"ס: (12) מן אברהם: (13) מן בית-יוסף בשם הרשב"א: (14) ש"ס: (15) פוסקים: (16) טור:



הלכות שבת סימן שפה שפו

ביאורים ומוספים

סימן שפה

דין צדוקי וכוותי [ומומר] בערוב

[משנ"ב ס"ק א]

ימנהג אבותינו בנדרים.

(1) ובטעם הדבר כתב הב"י (ד"ה ומ"ש אפילו), שכיון שמנהג אבותינו בידו הרי הוא כתינוק שנשבה, ומחיד שלו הוא כאונס, ואינו נעשה מומר עד שיעבור במזיד.

[שעה"צ ס"ק ב]

פירוש דעל"פ פנים מנהג קצתו, ומאי עדיפא לן משום שפנהג אבותינו בנדרים.

(2) אמנם החזו"א כתב (א"ח סי' פו ס"ק יד) שזו אינה טענה, משום שחכמים לא גזרו על כל מי שהולך בדרך עיקש שמא ילמדו ממעשיו, אלא רק על מי שדינו כנכרי, וכאן צדוקי המחלל שבת בפרהסיא באופן שדינו כאונס, אין דינו כנכרי ולא מרו חכמים עליו.

[שעה"צ שם]

ולפלא על ספ"ז ופנ"א בקדמם שלא הביאו כלל דעת שארי פוסקים שאומרים בזה.

(3) והחזו"א תירץ (שם) שהב"י והט"ו והמג"א דיברו על צדוקים שמצויים אצלנו שדינם כאונסים כיון שמעשה אבותיהם בידיהם, ולכן אין דינם כנכרים, אבל הצדוקים שבזמן הש"ס שחיללו שבת בפרהסיא (ומדבר בדברי חכמים), ואי היו מוידים ודינם כנכרים.

[משנ"ב ס"ק ד]

או לחלל שבתות בפרהסיא.

(4) וכן מומר לחלל את יום הכיפורים או אפילו את שאר המועדות, כתב הכף החיים (סי' ט) שדינו כמחלל שבת שהוא כנכרי. [אמנם, לפי מה שכתב המשנה חכמים (הובאו דבריו להלן סי' ט) שהמומר לחלל שבת בלאו אינו נעשה מומר לכל התורה, נראה שהוא הדין במחלל יום טוב שלא יחשב מומר לכל התורה, ויהא שאפילו מחלל יום כיפור אינו נחשב מומר]. וראה פמ"ג (פתיחה בוללת ח"ד אות ג, ופתיחה להלכות שבת ד"ה עד זאת) וערות בית הלוי (ח"א סי' יח) ודרכי תשובה (סי' קכד סוף ס"ק יב).

[משנ"ב שם]

שנעשה בזה מומר לכל התורה.

(5) וכן אם הוא מומר לשלש עבירות מפורסמות כמו לבישת שעטנן, הקפת הראש, ובידול, הביא הפמ"ג (י"ד סי' ב שפ"ד ס"ק יז ד"ה כתב) בשם השמלה חרש, שמסתבר שהוא נחשב כמומר לכל התורה, אלא אם כן ראינו שהוא נזהר בשאר דברים, שאז דינו כמומר לדבר אחד, וכן אם עבר על רוב המצוות, גם אם הוא נזהר במעט מצוות, דינו כמומר לכל התורה, כיון שרובו כבולו.

[משנ"ב שם]

נדון ב"שג"ל קצון זה וכו', הלש אוקרים נאכלו קמד ומקא.

(6) ממה שהביא תחילה את הדעה הסוברת שדוקא אם הוא רגיל

בעוון זה נקרא מומר, אבל אם עשה כן רק פעם אחת בפרהסיא אינו נקרא מומר, ורק בשם יש אומרים הביא שגם בפעם אחת נקרא מומר, משמע שהלכה כדעה הראשונה. מאידך, מדבריו בשעה"צ לעיל (סי' שפא ס"ק ב) משמע שנחשב מומר גם אם הוציא מביתו לחצר בפרהסיא רק פעם אחת, וצ"ע. ודעת החזו"א (י"ד סי' ב ס"ק טו ד"ה ועיקר) שהלכה כשיטות הראשונים הסוברים שבפעם אחת אינו נעשה מומר.

[משנ"ב שם]

אכל להקדים, אפילו בלעזר עברות נאכלו שלא בפרהסיא.

(7) ואפילו אם עשה כן רק פעם אחת, כתב החזו"א (שם ס"ק יב) שיחבן לכלל השיטות הוא נעשה מומר.

[משנ"ב ס"ק ה]

לענין זה (8) שצ"ל מועיל שוב בטל רשות, אלא נקא שכיחותו.

(8) ולענין אם דינו כנכרי גם לדין שאינו אוסר אלא אם כן יש מלבדו בחצר עוד שני ישראלים שאוסרים זה על זה [כמבואר בש"ע לעיל סי' שפב ס"א], או שלחומרא דינו כישראל, ואוסר גם במקום שדר איתו רק ישראל יחיד וצריך לבטל רשותו, הביא הקרבן נתנאל (עירובין פ"ז סי"ג אות מ) את דעת רבינו ירחם (ח"א נתיב יב ח"ט) שאם הוא דר יחיד עם ישראל אין צריך לבטל את רשותו, כיון שהוא כנכרי גמור, וכן כתב בשו"ת דברי מלכאל (ח"ג סי' יח), מאידך, הרעק"א (בגליונות השו"ע, ובשו"ת מהר"ק סי' ז) הביא בשם האבן העזר (עירובין סח, ב), וכן הביא הקרבן נתנאל (שם) בשם שו"ת יד אליהו (סי' יב), שלחמור דינו כישראל ואוסר, כיון שאף על פי שחטא ישראל הוא, אמנם, באופן שישראל יחיד דר איתו מועיל ביטול, כיון שהאיסור הוא רק מכח שדינם אותו כישראל, ובשו"ת תשורת ש"י (ח"א סי' שיח) כתב, שאף על פי שמן הדין מומר דינו כנכרי, שהרי אם היו רואים הרעק"א ואבן העזר את דברי רבינו ירחם היו מבטלים דעתם, מ"מ בעל נפש יחמיר על עצמו, מאחר שיצא הדבר מפי האבן העזר להחמיר, והחיי אדם (כלל עה נשמת אדם אות ה) נשאר בצ"ע למעשה, החזו"א (א"ח סי' פו ס"ק יא) פסק להלל.

(9) ולשכור משכירו ולקטו של ישראל מומר, בשו"ת דברי מלכאל (ח"ג סי' יח) האריך להוכיח ששוכרים ממנו, וכן כתב החזו"א (שם ס"ק יג) שאנו שוכרים מן השר או משכירו ולקטו אף על גב שיש בעיר מחללי שבת בפרהסיא ומחללי שבת בצינעא ובלתי מאמינים, משום שלמחללי שבת בפרהסיא מועילה שכירות רעועה, ולמחללי שבת בצינעא לתאבון מועיל עירוב, ולבלתי מאמינים אף אם אינם מחללים שבת בפרהסיא, כיון שדינם כמומר גם כן מועילה שכירות, משום שאין מצויים כיום אנשים המחזיקים בחלק מהמצוות, והמכחישים אין להם חלק כלל באמונה ודינם כנכרים גמורים. מאידך, בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"א סי' קיט) כתב, שאין מועיל לשכור משכירו ולקטו של מומר לחלל שבת באיסור דרבנן, וציון שגם לפי הרעק"א ואבן העזר הנ"ל שרק לחומרא דינו כנכרי, לא יוכלו לשכור משכירו ולקטו.

(10) ולשכור מישראל מומר בפחות משה פרוטה, דעת הקרבן המשך בעמוד הבא



הלכות שבת סימן שפה שפו

ביאורים ומוספים המשך

כתב שמחלל שבת בצינעא יכול לערב, אכן ראה בחזו"א שהוסיף 'לתאבך'. וכתב בספר בינת שמחה (עמ' ריד) שיתכן שאם הוא מומר להכביס אוסר אף בצינעא, והטעם לכך, משום שמי"מ אינו גרוע מכל עבירה שמומר לדבר אחד להכביס נעשה מומר לכל התורה, ולכן דינו כנכרי. אולם בהג"ה שם העיר, שהחזו"א עצמו פסק (יו"ד סי' ב ס"ק ו) שמומר לדבר אחד להכביס אינו מומר לכל התורה.

16) בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כו) הביא את דברי הרמ"א תשובה (יו"ד סי' קט ס"ק לד) בשם ספר טהרת המים, שמחלל שבת באיסור דאורייתא, אפילו אם הוא נמנע מלעשות כן בפני אדם גדול דינו כמחלל בפרהסיא. אמנם, בספר חכמת הלב (פ"ד דרכי שלום אות ז) דייק מלשון המשגיב שהעמיד את דינו על מה שכתב השו"ע 'שאם אינו מחלל אלא בצינעא אפילו מחללו באיסור דאורייתא הרי הוא כישיראלי', שאפילו אם הוא מחלל באיסורים דאורייתא, מי"מ אם נמנע מלעשות כן בפני אדם גדול, דינו כמחלל שבת בצינעא.

[שו"ע ס"ז]

ישלחלל שבת מירא.

17) ותינוק שנשבע, כתב החזו"א (א"ח סי' פז ס"ק יד) שדינו כישיראלי, משום שהוא בחזקת שאם יחידעוהו וישתדלו עמו כשיעור ההשתדלות שהוא ראוי לשוב, לא יזיד לבלתי שוב. אמנם אם השתדלו עמו והוא מויד וממאן לשוב, דינו כישיראלי מומר. ושיעור ההשתדלות תלוי לפי התבוננות הדיינים כאשר יופיע ברוח קודשם בהכרעת דינו, ובאמת צריך לדון על כל איש ואיש בפרט. וכמו כן אותו שאבותיו פורשו מדרכי הציבור ונתגדלו ללא תורה, דינו כישיראלי לכל דבר, וצריך למדד שיעור ידיעתו אם אינו נחשב מויד, ואותו שדנו כאנוס זוכים את העירוב בעבורו. [ולענין חילונים בזמננו, ראה מה שכתבנו במשגיב לקמן סי' תקיב ס"ק ב].

[משגיב ס"ק ז]

ימן שיהמיר, בטל תלקו בערוב¹⁸.

18) ואם שכרו רשות מגובר המלך ועירבו, ואחר כך המיר אחד משכנות ישראל, כתב הכף החיים (ס"ק יד) בשם הגינת ורדים (כלל ג סי' כג) שמועיל העירוב שנעשה קודם שהמיר, לפי שכששכרו מן הגובר נכללו בשכירות זו גם בתיב יחידים מישראל, שיהיו היחידים טפלים למרחבים. אולם, מדברי הפוסקים שסתמו ולא הזכירו חידוש זה, נראה שאינם סוברים כדבריו.

[משגיב ס"ק ח]

ואם המיר ביום השבת גופא¹⁹.

19) אמנם אם ביטל רשותו ואחר כך המיר, כתב החזו"א (א"ח סי' פז ס"ק טו) שמבואר ברש"י שאינו אוסר, אף על פי שעכשיו אינו בתורת ביטול.

[משגיב ס"ק ט]

אכל עם לש²⁰.

20) ואם יש לו פתח אחר הפתוח לבקעה או לקרפף ששיעורו בית המשך בעמוד הבא

נתנאל (עירובין פ"ו ס"ג אות ב) שמוחר, וכן צידד החוספת שבת (ס"ק ד), וכתב שכן נראה מוסימות הפוסקים, מאידך, הגאון יעקב (עירובין טו, א) כתב שצריך דוקא פרוטה, משום שלענין זה ישראל הוא, ופחות משוה פרוטה אינו נחשב לגבי ממן.

[משגיב שם]

ועין ב"ר ד"ר דעה סימן ב בפתחית'שוקה²¹, ובבית-מאיר קסמן נה²² יבספר גאון יעקב בסוגי²³.

11) שהביא שם (ס"ק ח) את דברי הבאר היטב (ס"ק טו), שדעת הבית הלל שמומר אפילו לאיסור דרבנן נעשה מומר לכל התורה, ואילו הפריח סובר שמומר לאיסור דרבנן אינו נעשה מומר לכל התורה. והביא הפתחי תשובה, שבספר משנת חכמים (הלכות ע"ז דף נז, ב) ביאר הטעם, שהרי החשוד על איסור קל אינו חשוד על איסור חמור, ואם כן כל שכן שאינו נעשה מומר לדבר חמור, ולכן אמנם מי שמומר לאיסור דרבנן אינו מבטל רשות, משום שגם הוצאה בלי ביטול רשות איסורה מדרבנן, אבל לכל התורה אינו נעשה מומר שיחלל את השבת באיסור דאורייתא. [וראה במשנת חכמים (שם) שהוכיח, שאף המומר לעבור על לאוים של שבת ועבודה זרה אינו נעשה מומר לכל התורה, עד שיעבור על עבירות שיש בהן מיתות בית דין]. ומי"מ משמע שלגבי דינים דרבנן הוא נחשב מומר, וכן כתב הפמ"ג (פתיחה בוללת ח"ד).

12) שהביא מחלוקת הפריח והבית הלל, והסכים לדעת הבית הלל שנעשה מומר לכל התורה.

13) שכתב (עירובין טו, א ד"ה הא ראמר) בדעת הפריח והמשנת חכמים, שהמומר לדבר שאיסורו מדרבנן נעשה מומר רק לדברים שאיסורם מדרבנן, ואינו נעשה מומר לכל התורה. וכן דעת החזו"א (א"ח סי' פז ס"ק ח), והוכיח כן מסוגיית הגמרא (שם).

[משגיב ס"ק י]

ואם מתבטל לעשות זה בפי' אדם גדול²⁴.

14) ואף אם ברור לנו שלולי הפחד מהאדם הגדול היה מחלל שבת בפרהסיא, מי"מ דינו כישיראלי, כמבואר בתוס' (עירובין טו, א ד"ה באן) לגבי כותים וצדוקים, שאין דינם כמחללי שבת בפרהסיא אף על פי שאינם מאמינים כלל בדברי חז"ל, ואילו שהיו יראים מן החכמים היו מחללים שבת בפרהסיא על כל פנים ברברים שהם מדרבנן, אף על פי כן אין דינם כמומרים לענין ביטול רשות, כיון שרגילים ליוחר משום שיראים מן החכמים.

[משגיב שם]

גם זה לענין²⁵ [השעב²⁶].

15) הא"ר (ס"ק א) כתב שמדברי הרמב"ם [פיה"מ עירובין פ"ו מ"ב] יש ללמוד שמחלל שבת בצינעא אף שאין דינו כנכרי מי"מ אינו יכול לערב, כיון שאינו מודה בעירוב, ולשיטתו יש להם דוקא לבטל רשות, מפני שיש לחוש שגם שכירות אינה מועילה בהם לפי השיטות שלא מועילה שכירות בדירת ישראל [כמובא לעיל סי' שפ ס"ק יג]. וכן כתב השו"ע הרב (ס"ג) לענין מחלל שבת בצינעא שהוא מבטל רשות, ובסוגריים הוסיף 'או מערב', ומשמע שלא היה ברור לו אם הוא יכול לערב. מאידך, החזו"א (א"ח סי' פז ס"ק יג)



חֲלָבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שֶׁפֹּה שְׁפוֹ

ביאורים ומוספים המשך

[משנ"ב שם]

מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּהֵן חָשִׁיב לְשׁוֹת מִשְׁקָה כְּגוֹן הַחֲצֵרוֹת.

2) ומבואות שלנו, כתב החזו"א (א"ח סי' צ ס"ק כג) שאף על פי שפסק השו"ע לעיל (סי' שטג סכ"ז) שיש להם דין חצרות לענין לחי וקורה, מ"מ נוהג בהם דין שיתוף, וכל שתי רשויות של שני אנשים שלכל אחד יש חלק מיוחד והן פתוחות לרשות אחת משותפת, יש לרשות המשותפת דין מבוי, והריהם יכולים להשתתף בכל מיני אוכלים ומשקים, ואין צריך דוקא פת, וכפי שיבואר להלן.

ומשנ"ב זה כתב שם (ס"ק כד), שהמערב עיר יזכיר בנוסח גם שיתוף, ואם אמר רק עירוב ולא הזכיר שיתוף, העירוב פסול, משום שיש בעיר הרבה חצרות שאינן פתוחות זו לזו ואין יכולות לערב יחד.

ובמקומות שיש להסתפק האם צריך לעשות עירוב או שצריך לעשות שיתוף, כתב החזו"א שם (ס"ק מב) שיאמר את הנוסח 'בהדין' וכו' של עירוב ושיתוף, וכשמניח את העירוב יאמר, שאם צריך עירוב הריני מניחו לשם עירוב, ואם צריך שיתוף הריני מניחו לשם שיתוף.

[משנ"ב ס"ק ב]

והקירובו צ"ל ידני עתה.

3) בביאור הדבר למה בחצרות נקרא עירוב ובמבוי נקרא שיתוף, כתב הערוך השלחן (סי' א) שהוא לשם הקיצור ולידע במה מדובר, שאם לא כן היו צריכים לומר בכל פעם עירובי חצרות או עירובי מבואות, לכך קראו שם 'עירוב' לחצרות ושם 'שיתוף' למבואות, שבשיאמרו עירוב ידעו שמדובר בחצרות, ובשיאמרו שיתוף ידעו שמדובר במבואות. ועוד, שיש שיתוף הוא יותר כולל משם עירוב, ולכן במבוי שהדרך שיש בו יותר אנשים מאשר בחצר קראוהו בשם שיתוף.

[בה"ל ד"ה מכל]

ואותו חצר שמציין בו השתוף אין צריך לתן חלק בנה.

4) אמנם באופן שהשכנים משותפים ביין או בשמן שלא לשם שיתוף, שמבואר ברמ"א להלן (סי' ג) שגם זה מועיל כאילו השתתפו לצורך שיתוף מבואות, כתב החזו"א (א"ח סי' צ ס"ק ב) שצריך שגם לבעל החצר שאצלו מונח היין או השמן יהיה חלק בשיתוף.

סאתים או יותר, הסתפק החזו"א (א"ח סי' פו ס"ק כא) האם רוחב את המומר לפתח זה. ועוד הסתפק, במקרה שביטול פתח גם לחצר אחרת האם רוחבם אותו מחצר זו לחצר אחרת וצ"ע למקום אחר (שם ס"ק יט) ע"ש הכריע שאם ביחו פתח לחצר אחרת אין דוחין אותו מחצר זו.

[משנ"ב שם]

ע"ן לעיל סִימָן שפגוש.

21) ושם ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק ג), שאם פתח בחול חוזר העירוב לקדמותו כיון שבכניסת השבת חל העירוב, ואם פתח בשבת העירוב בטל ואינו חוזר וניער, וצריך לעשות ביטול רשות כמו בנכרי ששכרו ממנו בשבת [כמבואר בשו"ע שם]. מאידך, הכף החיים (ס"ק יז) הביא בשם השולחן ע"ז שיטתו, שאפילו פתח בשבת חוזר העירוב למקומו, אמנם, אם עברה שבת אחת אחר שהמיר ואחר כך פתח, לכל השיטות אינו חוזר וניער, כיון שכבר בטל העירוב אחר שנתאשו ממנו.

[משנ"ב ס"ק יא]

דכופין אותו על מַהְתָּה סְדָם.

22) ומשמע שדין כפיה נוהג גם במומר. אמנם השו"ע הרב (ס"ד) הקשה איך יתכן דין כפיה במומר, וראה בשו"ת בית שלמה (א"ח ח"א סי' נד) מה שכתב בזה.

סִימָן שֶׁפֹּה

דיני שיתוף בעירוב

[משנ"ב ס"ק א]

מן החצרות לקבוי.

1) ודוקא כלים ששבתו בבתיים אסור לטלטל מהחצרות למבוי, אבל כלים ששבתו בחצר או במבוי, מותר לטלטלם מחצר למבוי וממבוי לחצר, וכמו שנתבאר בשו"ע לעיל (סי' שעב ס"א) שנגזר וחצרות וקרפיופות בולן רשות אחת הן לענין כלים ששבתו בתוכם [ובביה"ל שם (ד"ה גגין) צ"ע שבגמרא מבואר שגם מבוי בכללם].

